

NMP Themasesse 1

Terugkoppeling

Streefbeelden en doelen

POPULYTICS

What would you do?

Inhoudsopgave

Inzichten uit themasessie 1 van het NMP

Samenvatting

- Algemene inzichten
- Spanningsvelden
- Kerninzichten per sessie

Sessie: Vitale Ecosystemen (09:30-11:30)

- Premortem Brainstorm
- Dialoog over Streefbeelden
- Dialoog over Doelen

Sessie: Gezonde Leefomgeving (12:30 – 14:30)

- Premortem Brainstorm
- Dialoog over Streefbeelden
- Dialoog over Doelen

Sessie: Duurzame, Circulaire economie (15:00 – 17:00)

- SWOT-analyse
- Dialoog over Streefbeelden

Themasessie 1

- 17 november 2022
- In De Ruimte, Utrecht
- 09:30 tot 17:00
- Over de streefbeelden en doelen van het NMP
- Startnotities ter voorbereiding
- Circa 60 deelnemers verdeeld over drie sessies

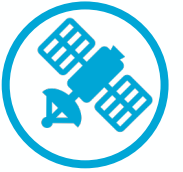

Samenvatting themasessie 1

1. Acht algemene inzichten
2. Spanningsvelden
3. Inzichten per sessie

Acht algemene inzichten

NMP Themasesie 1 – Dialoog met belanghebbenden over streefbeelden en doelen

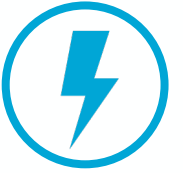

1. *Scope & Integraliteit:* Houd verbinding met andere thema's als klimaat en biodiversiteit. Wees tegelijk duidelijk waar het NMP voor staat. Verbind het NMP daarnaast met het verleden (eerdere NMPs)
2. *Duidelijke Keuzes:* Veel deelnemers vrezen het vermijden van keuzes. 'De kool en de geit sparen'. Ook het maken van onjuiste, niet onderbouwde keuzes is een zorg. Het kiezen van speerpunten verbetert de uitvoerbaarheid is de teneur
3. *Uitvoering:* Een andere zorg is dat het NMP wel keuzes maakt, maar zonder doortastend beleid of budget daaraan verbonden. Alleen doelen stellen is niet genoeg, maak het ook waar. Personeelstekorten zijn een zorg, bijvoorbeeld bij VTH-organisaties
4. *Gedragsverandering:* Ander gedrag van burgers en bedrijven is de basis van een succesvol nationaal milieubeleid. Zonder gedragsverandering zullen ambitieuze streefbeelden niet haalbaar blijken. Het is belangrijk om burgers te betrekken bij de moeilijke keuzes die moeten worden gemaakt en het stellen van prioriteiten.
5. *(On)betrouwbare overheid:* Te veel wisseling in beleid maakt het lastig om te investeren voor bedrijven
6. *Narratief:* Maak een duidelijk, toegankelijk en begrijpelijk verhaal over het milieu in Nederland. Kies zorgvuldig welke toevoegingen van deelnemers in de kernboodschap komen, en welke elders in het NMP uitgewerkt worden.
7. *Antropocentrisch vs. ecocentrisch:* Staan natuur en milieu in dienst van de mens? Of hebben ze eigen (bestaans)recht? De vraag is niet beantwoord. De mens is natuur.
8. *Circulair:* Het woord 'circulair' in het thema Duurzame, Circulaire Economie trekt de aandacht sterk naar dat aspect toe

Spanningsvelden

NMP Themasessie 1 – Dialoog met belanghebbenden over streefbeelden en doelen

Als het NMP keuzes dient te maken, welke zijn dat dan onder andere?

- *Voorspelbaar veranderen:* Sommige deelnemers vinden dat de overheid betrouwbaar moet zijn. Verander niet steeds wetgeving en beleid. Anderen zeggen juist dat regelgeving en normen vaak achterlopen. Dat is nadelig voor duurzame en circulaire initiatieven. Wat is de juiste balans tussen stabiliteit en ontwikkeling?
- *Ambitieuze realisme:* Ambitieuze streefbeelden, doelen en/of normen kunnen mobiliserend en wervend werken. Maar ook tot teleurstelling leiding als ze niet worden gehaald. Daarom pleiten sommige deelnemers voor realisme. Wat is de juiste balans tussen ambitie en realisme?
- *Wortel of stok:* Een veelgehoord geluid is dat strenger, restrictiever milieubeleid nodig is. Maar wat als bedrijven daardoor misschien wel weggaan? Andere deelnemers pleiten ervoor om meer stimulerend beleid te voeren waardoor bedrijven hier in Nederland verduurzamen. Wat is de juiste balans tussen wortel en stok?

Kerninzichten per sessie

NMP Themasessie 1 – Dialoog met belanghebbenden over streefbeelden en doelen

	Streefbeelden	Doelen
Vitale Ecosystemen	<ul style="list-style-type: none"> • ‘Balans’ alleen is niet voldoende: besteed aandacht voor de dynamiek van ecosystemen en ‘functionele overbodigheden’ • ‘Omgekeerde schoolslag’: benodigde gedragsverandering is minder consumeren • Voeg microben (schimmels en bacteriën) toe, dat zijn planten noch dieren maar essentieel	<ul style="list-style-type: none"> • Geen 'one size fits all' definitie van een 'vitale bodem'. Alle bodems hebben andere kwaliteiten. Kies daar de functie op • Bestaande programma's zijn niet integraal. Dit kan een kans voor het NMP zijn.
Gezonde Leefomgeving	<ul style="list-style-type: none"> • Moet het streefbeeld ambitieus of realistisch zijn? • Moeten risico's geaccepteerd, acceptabel of verwaarloosbaar zijn? • Vergeet kwetsbare groepen niet die moeilijk voor zichzelf kunnen opkomen (bijv. ongeboren) • Bevorder gezondheid (i.p.v. alleen voorkomen schade)	<ul style="list-style-type: none"> • NMP4 stelde doelen. Wat is ermee gebeurd? • Stel SMART-doelen, alleen streefbeeld is niet genoeg
Duurzame, Circulaire Economie	<ul style="list-style-type: none"> • Maak de tekst wervend(er). Een duurzame, circulaire economie is onze grootste kans. • Beschrijf welk gedrag burgers en bedrijven laten zien in een DCE. Welke gemeenschappelijke waardes? • Beperk je niet alleen tot de kwaliteit van leven, maar de kwaliteit van <u>het</u> leven	<p><i>SWOT-analyse gemaakt i.p.v. doelen besproken</i></p>

Vitale Ecosystemen

Inzichten uit:

1. Premortem Brainstorm
2. Dialoog over Streefbeelden
3. Dialoog over Doelen

Nederlandse
ecosystemen zijn in
2050 alleen maar
minder vitaal
geworden. Wat is er
gebeurd?

Premortem
Brainstorm

Premortem – Reacties & Dialoog (1/2)

Vitale Ecosystemen

Verschrikkelijk eindbeeld

- *Vervuiling*: Oppervlaktewater, grondwater en drinkwater zijn zodanig vervuild dat het niet meer veilig is voor mensen om te gebruiken. De bodemkwaliteit is slecht.
- *Overstromingen en uitdroging*: Nederland bestaat niet meer door de klimaatcrisis. We kampen met droogtes en overstromingen.
- *Afhankelijkheid*: We worden afhankelijk van technieken om mensen in leven te houden.
- *Tekorten*: Nederland heeft geen ruimte, water en grondstoffen meer maar die is wel nodig (**Reactie**: “Het idee dat we ruimte hebben, maar die is er niet meer.”)
- *Verslechterde gezondheid*: Er zijn ziekten, sommige gerelateerd aan dieren, andere aan nieuwe, gevaarlijke, ongereguleerde chemische stoffen
- *Weinig biodiversiteit*: Inheemse soorten zijn uitgestorven.

Externe factoren

- *Internationaal*: De EU is uit elkaar gevallen. Er is geen of te weinig internationale samenwerking.
Reactie: “Alle verontreiniging komt uit het buitenland. Nederland als afvoerputje van Europa.”
- *Bewustzijn*: Mensen zijn zich niet bewust van hoe ze kunnen bijdragen. Burgers/bedrijven zijn niet genoeg gemotiveerd om mee te doen.

Premortem – Reacties & Dialoog (2/2)

Vitale Ecosystemen

Verkeerde keuzes

- *Geen/verkeerde keuzes:* Keuzes zijn niet goed onderbouwd gemaakt. Of helemaal niet gemaakt. (**Reactie:** “Het NMP maakt geen keuzes.”)
- *Gebrekkige uitvoering:* Er zijn keuzes gemaakt, maar er is vervolgens niks of te weinig mee gedaan. Maatregelen hebben geen daadkracht. Er is te weinig of geen budget om de benodigde maatregelen te treffen.
- *Samenwerking:* Er is te weinig samenwerking om het probleem aan te pakken. Er is geen regie.
- *Niet integraal:* De opgaven zijn niet integraal opgepakt. Toekomstige ontwikkelingen zijn niet meegenomen in de aanpak.
- *Prioritering:* Er is te weinig prioriteit gesteld op de klimaatcrisis. Of juist milieubeleid heeft het verloren van andere opgaven. Korte termijndoelen hebben voorrang gekregen. (**Reactie:** “Korte termijn, economische belangen zijn boven andere belangen (vitale ecosystemen) gesteld.”)

Overige

- *Draagvlak:* Er is niet genoeg draagvlak voor de maatregelen. Mensen willen zich niet aan de benodigde maatregelen houden
- *Verantwoordelijkheid:* Er is geen duidelijkheid over waar de verantwoordelijkheid ligt. Er is geen daadkracht bij de verantwoordelijke instanties.

Vitale ecosystemen zijn diverse, veerkrachtige systemen waar veel verschillende soorten planten en dieren leven met ieder hun eigen functie en die in staat zijn om schokken op te vangen.

De systemen zijn chemisch, fysisch en biologisch in balans én kunnen hun waardevolle diensten duurzaam aan de maatschappij blijven leveren.

Voorgelegde
streefbeeld

Streefbeeld – Reacties & Dialoog

Vitale Ecosystemen

Definities & Concretiseren

- Verder definiëren wat de volgende termen inhouden: balans, ecosystemen.
- **Reactie:** “Wat betekent dit concreet voor Nederland? De ecosystemen van Nederland zijn niet (altijd) te rijmen met menselijke bewoording.”

Onderwerpen

- De volgende onderwerpen missen in het streefbeeld: diepe ondergrond, grondwater, gezondheid, microben (schimmels en bacteriën), inheemse versus gebiedsvreemde flora en fauna, samenhang met andere systemen.

Verbetering

- De focus ligt nu op het in het balans brengen, maar er mist de wil om ook te verbeteren.
- Daarnaast is het onduidelijk wat het referentiepunt is. Waar zouden we naartoe willen?

Dynamisch, robuust en functioneel overbodig

- Ecosystemen zijn veranderlijke en dynamische systemen. Het woord ‘balans’ is dus niet inclusief genoeg.
- Geef aandacht aan robuustheid en redundantie (‘functionele overbodigheid’). **Reactie:** “Ruimte voor natuurlijke dynamiek. (Wadden bijvoorbeeld).”

Mensen

- Het streefbeeld is nu geschreven op een manier waarbij de mens buiten de ecosystemen staat. De rol van de mens moet duidelijker naar voren komen in het streefbeeld. **Reactie:** “Natuur in dienst aan maatschappij of ook andersom?”

Doelen* (1/2)

Vitale Ecosystemen

Vitale bodems

“Een vitale bodem betekent dat de bodem chemisch, fysisch en biologisch in balans is én dat de bodem haar waardevolle diensten duurzaam aan de maatschappij kan blijven leveren.”

Reacties

- "Minder focus op de diensten van de maatschappij, meer focus op de natuurlijke processen"
- "Werk naast het behouden en herstellen ook aan de vergroting van de vitaliteit ten dienste van maatschappelijke opgaven; zo wordt natuur een kans ('asset')
- "Geen 'one size fits all' definitie van een 'vitale bodem'. Waardeer dat alle bodems andere kwaliteiten hebben en kies daar de functie op"

Waterkwaliteit

“Een goede waterkwaliteit is essentieel voor Vitale Ecosystemen. De inzet op een goede waterkwaliteit is belegd in lopende programma's.”

Reacties

- "Bestaande programma's zijn niet integraal. Dit kan een kans voor het NMP zijn."
- "Raakvlak met landgebruik/ bodem opzoeken. Als er minder uit/afspoeling is vanuit de bodem, is dat beter voor de waterkwaliteit"
- "Er is meer samenhang nodig tussen natuurdoelen en waterkwaliteitsdoelen"

Hergebruik grond- en bouwstoffen

“De toepassing van secundaire grond- en bouwstoffen en baggerspecie op- of in de bodem moet gebeuren conform de regels van het Besluit bodemkwaliteit (Bbk).”

Reacties

- "Goed bijhouden wat waar wordt toegepast, zodat je ook bij nieuwe inzichten weet waar mogelijk een milieurisico's of waar je bepaalde randvoorwaarden/ in stand moet houden"
- "Bij ontwerp al met hergebruik rekening houden en meenemen in plannen/ vergunningen"
- "Uitvoering erg gevoelig voor fouten/ fraude (te complex)"

Doelen* (2/2)

Vitale Ecosystemen

Bodemverontreinigingsbeleid

“Verontreinigingen met onaanvaardbaar risico voor mens of ecosysteem zullen conform de huidige programma’s worden aangepakt. In 2030 moet de bodemverontreinigingsproblematiek onder controle zijn.”

Reacties

- "Rekening houden met de relatie tot bodemgezondheid en gebiedseigen bodemeigenschappen"
- "(Micro)bodemorganismen en organische stofgehalte kunnen een reinigend vermogen hebben en moeten daarom worden bedacht"
- "Niet relatief schone grond mengen met verontreinigde grond om onder de normen te kunnen blijven"

Lichthinder

“Vitale ecosystemen zijn gebaat bij zo min mogelijk verstoringen van buitenaf. Kunstmatige verlichting kan de ecosystemen beïnvloeden. Er is geen streefbeeld omschreven in een beleidsnotitie of regelgeving.”

Reacties

- "Hier moet zeker een doel voor worden opgesteld. Hier moet niet alleen rekening gehouden worden met de hoeveelheid licht maar ook het type (kleur) licht"
- "Er moet een doel komen. Rekening houden met natuur, leefkwaliteit en veiligheid"
- "Dilemma: veiligheid versus zorg voor de natuur"
- "Hoe maak je dit relevant?"

Stoffenbeleid

“De doelen voor het stoffenbeleid sluiten aan bij het internationale beleid, o.a. REACH. Het streven is dat de door de mens geproduceerde stoffen geen negatieve effecten op organismen of ecosystemen hebben.”

Reacties

- “Heel veel negatieve effecten nog onbekend (bv planten en insecten)”
- "Kosten opruimen: verontreiniging meenemen in prijs van producten"
- “Met normen loop je altijd achter de feiten aan”
- “Normen kunnen perverse effecten hebben”
- “Strengere regels aan de curatieve kant sporen niet met het huidige soepele toelatingsbeleid”
- “Stel doelen per gebied op”

Gezonde Leefomgeving

Inzichten uit:

1. Premortem Brainstorm
2. Dialoog over Streefbeelden
3. Dialoog over Doelen

De Nederlandse
leefomgeving is in
2050 alleen maar
minder gezond
geworden. Wat is er
gebeurd?

Premortem
Brainstorm

Premortem – Reacties & Dialoog (1/2)

Gezonde Leefomgeving

Verschrikkelijk eindbeeld

- *Gezondheid van natuur en mens is alleen maar verslechterd:* Gedaalde levensverwachting, gedaalde vruchtbaarheid, minder biodiversiteit, algehele teruggang in gezondheid. Door blootstelling aan vervuilende stoffen (o.a. PFAS) en/of klimaatcrisis (honger/dorst/geen drinkwater)
- *Toegenomen ongelijkheid:* Grote verschillen in gezonde/ongezonde leefomgeving. Alleen wie het kan betalen woont op gezonde plek
- *Fragmentatie:* De aanpak van allerlei crises is niet in samenhang gegaan. Waar winst geboekt wordt, is die weer teniet gedaan door een ander probleem wat aangepakt moet worden. **Reactie:** "Als ergens geluidshinder verlaagd wordt, wordt de vrijgekomen ruimte direct weer volgebouwd."

Externe factoren

- *Crisis na crisis:* energiecrisis, kredietcrisis, klimaatcrisis, overbevolking, incidenten-politiek, democratie ten einde

Premortem – Reacties & Dialoog (2/2)

Gezonde Leefomgeving

Verkeerde keuzes

- *Geen/verkeerde keuzes:* Er worden geen keuzes gemaakt, waardoor economie en andere transitie/crises, zoals woningnood, het milieu hebben verdrongen. Geitenpaadjes. Polderen naar zachte oplossingen.
- *Gebrekkige uitvoering:* Gebrek aan handhaving. We stellen wel regels op, maar kunnen die niet controleren. Geen oog voor uitvoerbaarheid. Niet geïnvesteerd in goed werkend VTH-stelsel. (**Reactie:** "Je moet geen ingewikkelde doelen stellen als je daar geen uitvoering aan kunt geven.")
- *Vrijheid, blijheid:* Doelen te vrijblijvend. Niet concreet genoeg.
- *Fragmentatie:* Milieubeleid bleef versnipperd zonder integrale aanpak. Te weinig samenwerking tussen overheden.
- *Geen prioriteit:* Gezondheid krijgt onvoldoende aandacht bij de grote verbouwing van NL

Overige

- *Ongelijk Europees speelveld:* Bedrijven vertrekken naar het land met de gunstigste regels en minste handhaving

De ambitie is om de veiligheid en staat van onze leefomgeving zodanig te verbeteren dat in 2050 negatieve omgevingseffecten op onze gezondheid naar een verwaarloosbaar laag niveau zijn gebracht.

Voor het thema Gezonde Leefomgeving betekent dit een gezonde, veilige leefomgeving waarin gezondheidsschade en veiligheidsrisico's door milieuvervuiling verwaarloosbaar zijn en ook zo door inwoners worden ervaren.

Het gaat hierbij om de gezondheidsschade door luchtkwaliteit, hinder van geluid, trillingen en geur. Daarbij horen productieprocessen, infrastructuur, installaties, transporten en producten inherent veilig te zijn, onder meer omdat daarbij geen gevaarlijke/milieuschadelijke stoffen meer vrijkomen

Voorgelegde
streefbeeld

Streefbeeld – Reacties & Dialoog

Gezonde Leefomgeving

Wat is verwaarloosbaar?

- Discussie over het woord "verwaarloosbaar". Het lijkt persoonlijk hoe je dat interpreteert, hoewel er vaak ook definities bestaan
- **Reactie:** "Verwaarloosbaar is, net als acceptabel, erg ambigu"

Gezondheid voor mens én natuur

- Niet alleen de gezondheid van de mens moet meegenomen worden, ook de gezondheid van de natuur. Er is geen onderscheid mens en natuur. Natuur is de basis voor gezondheid
- Het verwerken van gezonde natuur is voor veel deelnemers belangrijk.

Groepen die niet voor eigen mening op kunnen komen

- Besteed ook aandacht aan groepen die niet aan tafel zitten, zoals ongeborenen/toekomstige generatie, of groepen die moeilijk voor zichzelf op kunnen komen. Neem deze mee in beleid.

Ambitieniveau

- Het ambitieniveau van het streefbeeld is (veel) te hoog. Een onrealistisch streefbeeld leidt tot teleurstelling
- Andere deelnemers stellen juist dat een streefbeeld ambitieus moet zijn, omdat er anders (te) weinig actie volgt.
- Sommigen missen de expliciete link met andere transitie/doelen.

Leuk, zo'n streefbeeld, maar wat gaan we concreet doen?

- Een streefbeeld an sich bereikt nog niets. Er moeten SMART-doelen bijkomen.

Gezondheidsbevordering

- Gezondheid moet het uitgangspunt zijn in veel beslissingen die we maken in het land. Dat moet ten opzichte van andere belangen hoger gezet worden.
- Het streefbeeld kijkt nu alleen naar het voorkomen van gezondheidsschade gekeken. Beter is in te zetten op gezondheidsbevordering.

Doelen* (1/4)

Gezonde Leefomgeving

Asbest

"Het streven is dat geen inwoner in Nederland nog overlijdt aan asbestgerelateerde ziekten, zowel werkgerelateerd (SZW) als niet-werkgerelateerd (lenW). Voor 2030 zijn alle resterende asbestdaken verwijderd."

Reacties

- "Kosten van het correct opruimen van asbest moeten door de staat worden gedragen, bv dmv vervuilers fonds"
- "Streven zou een asbestvrije samenleving moeten zijn"

Biotechnologie

"Biotechnologie (en specifiek genetisch gemodificeerde organismen) is en blijft inherent veilig en heeft niet meer dan een verwaarloosbaar risico."

Reacties

- "Verander het landbouwsysteem (natuurinclusief en kringloop)"
- "Biotechnologie is vaak oplossing voor problemen in huidige systeem"
- "Thema biodiversiteit moet hier echt in. Het gaat niet alleen om risico's van de technologie, maar om de risico's voor het hele systeem"
- "Onderschrijf dit streefbeeld geheel. Ervaring leert dat we mogen vertrouwen op de veilige toepassing."

Geluidshinder

"De rijksoverheid wil kijken hoe het geluidbeleid versterkt kan worden aan de hand van het WHO-advies voor omgevingsgeluid uit 2018."

Reacties

- "Je moet Europees denken. EU doet al veel. Moet wel met z'n allen doen."
- "Onvoldoende vooraf goede risicoanalyse. Wat gaan we doen met windmolens?"
- "Wees streng, maar houd [bedrijvigheid] hier"

Doelen* (2/4)

Gezonde Leefomgeving

Geurhinder

"Doel is een aanscherping van de geurnormen."

Reacties

- "Geurhinder = emissie schadelijke stoffen. Eufemisme."
- "Als milieukwaliteit boven gezondheidkundige advieswaarden is, zal streven naar ALARA (as low-as-reasonably-achievable) tot gezondheidswinst leiden. Maak daarom gezondheidsdoelen achter de norm inzichtelijk"
- 'Aanscherpen tot welk niveau? Norm op effectniveau geurhinder 12%?"

Luchtkwaliteit

"Het Schone Lucht Akkoord heeft als doel 50% gezondheidswinst in 2030 ten opzichte van 2016. De ambitie is stapsgewijs toe te werken naar de WHO-advieswaarden uit 2021"

Reacties

- "Nu te veel lobby vanuit grote bedrijven (TATA, Schiphol). Reguleer."
- "Heel goed als WHO-advieswaarden worden overgenomen. Houd rekening met mogelijk nog strengere advieswaarden in de toekomst"
- "Voor UFP ook een norm vaststellen"
- "Ja, doel voor 2030 met continu verbetering ook daarna uitzondering normen eventueel mogelijk maar wel zo streng mogelijk nastreven"

Nucleaire Veiligheid

"Blijvend voldoen aan (internationale) wet- en regelgeving."

Reacties

- "(internationale) regels/wetten kunnen veranderen. Maak daarom expliciet aan welke normen NL moet voldoen"
- "Risicoanalyse voor alle nieuwe ontwikkelingen van design af en met afval. Daarna besluiten of we door willen gaan (vb. niet zoals biomassa)"
- "Kernenergie is niet duurzaam"
- "Kernenergie kan vele problemen oplossen"

Doelen* (3/4)

Gezonde Leefomgeving

Trillinghinder

"In navolging van de EC-doelen voor geluidhinder wil het kabinet ook bekijken of het doel van minder gehinderden breder is toe te passen op hinder door trillingen."

Reacties

- "Geldt dan ook voor de windmolens. ... ontwikkeling met nieuw risico"
- "Bekijken is heel vaag, kan ook door een stagiair worden gedaan"

Veiligheid bedrijven

"Het huidige veiligheidsniveau wordt permanent verbeterd zodat in 2030 de risico's verwaarloosbaar zijn, en in 2050 bedrijven safe-by-design zijn (risico is 0)."

Reacties

- "Houd als norm/ criterium niet sterfte maar chronische ziektes + veiligheid (langdurige vervuiling, landbouwgrond naar explosie bijv. gifgas verspreiding) als leidraad"
- "Er moet in Nederland ruimte blijven voor bedrijven."
- "Safe (and sustainable) by design: natuur als "basis"

Vervoer gevaarlijke stoffen

"Op dit moment hanteren we één veiligheidsnorm: er mogen zich geen kwetsbare objecten, zoals woningen, bevinden binnen de plaatsgebonden risico (PR) 10-6 contour."

Reacties

- "Mist een doel. Ambitie is geen doel!"
- "Groepsrisico moet weer geïntroduceerd worden, goed gedefinieerd, bindend, wettelijk geborgd"
- "Domino effecten + cumulatieve effecten ook meewegen"
- "PR 10-6 gaat over sterfgevallen, het doel moet zich richten op vermijden ernstige gezondheidseffect"
- "PR 10-6 is prima en handhaafbaar houden zo"

Doelen* (4/4)

Gezonde Leefomgeving

Vuurwerk

"Het voorhanden hebben, gebruik, opslaan, vervaardigen en vervoer van vuurwerk is aan regels en voorwaarden verbonden."

Reacties

- "Verkoop verbieden"
- "Meer organiseren"
- "Centraal organiseren"
- "Tradities hebben grenzen"
- "Verbod maakt het alleen maar leuker"
- "Illegaal zwaar vuurwerk <-> ingezet voor criminele activiteiten"

Duurzame, Circulaire Economie

Inzichten uit:

1. SWOT-analyse milieubeleid NL
2. Dialoog over Streefbeelden

Milieubeleid in Nederland – SWOT-analyse

Duurzame, Circulaire Economie

Sterktes

- *Ambitie, wil en visie:* De ambitie is goed. Er is een wil, i.h.b. de wil om het samen te doen. Visie: we gaan naar hergebruik, milieubeleid bekijkt CE breder dan klimaat
- *Bestaande instrumenten:* We hebben effectieve bestaande instrumenten, zoals subsidies, normen, UPV, statiegeld. Er is samenhang met EU-beleid
- *In het verleden behaalde resultaten:* we hebben veel bereikt
- *Kennis:* We hebben de kennis. Er wordt steeds meer meetbaar
- *Benaderbare, toegankelijke overheid*

Kansen

- *Crisis als kans:* Hoge energie- en brandstofprijzen. Energiecrisis. “Never waste a crisis.” Externe druk / noodzaak. Geopolitieke onrust. Oorlog.
- *Innovatie:* Innovatiekracht Nederlandse startups en bedrijven. Voorbeelden: biotech, duurzame materialen en businessmodellen. Contra-innovatie: terug naar oude technieken
- *Brede welvaart:* Denken in waarden i.p.v. winst en groei (BNP). Aankomende Verplichting voetafdruk jaarverslag.
- *Werkgelegenheid:* Regionale werkgelegenheid door circulaire maakindustrie. (Her)verdeling en herindeling
- *Betere samenwerking Europa;* Steun op Brussel voor nationaal beleid
- *Nieuw Normaal:* Minder kopen, meer repareren. Focus meer op spelregels. Groeiend bewustzijn

Zwaktes

- *Verkokering en fragmentatie:* Gebrek aan regie en communicatie tussen ministeries. Wie gaat waar over? Te veel hokjes en zuilen
- *Onbetrouwbare overheid:* Tegenstrijdig beleid
- *Gebrekkige uitvoering:* Veel doelen en streefbeelden, weinig concrete maatregelen. “Tijd van doelen is voorbij.” Gebrek aan handhaving. Vergunningsverlening is complex en duurt lang. Star beleid.
- *Zacht beleid:* Geen prijsprikkel om negatieve impact te verminderen. Te veel focus op subsidiëren i.p.v. standaarden en prijsprikkels. Vooral gericht op stimuleren, heeft onvoldoende effect
- *Lekstromen en persistente vervuiling:* Lekkage van persistente materialen naar milieu wordt niet opgelost. Onvoldoende voorkomen lekstromen.
- *Weinig focus op productontwerp:* Geen producteisen o.h.g.v. duurzaamheid en circulariteit

Bedreigingen

- *Crisis als bedreiging:* Hoge energie- en grondstofprijzen. Schaarste (primaire) grondstoffen.
- *Groei & Consumptie:* Bevolkingsgroei en economische groei. Mindset burger goedkoop en veel. “We blijven consumeren”
- *Globalisering:* Afhankelijkheid van het buitenland. Complexiteit. Te weinig invloed op non-EU productie en import. Wat als de rest van de wereld niet circulair wil?
- *Tempoverschil:* Traagheid in wet- en regelgeving tegenover ontwikkelingen die steeds sneller gaan. Europese regelgeving stagneert.
- *Toenemende ongelijkheid:* Sociale onrust door verdelingsvraagstuk. Ongelijke verdeling. Armoede.
- *Vergrijzing materiaal- en grondstofstromen:* Gemengde, niet te scheiden grondstoffen en materialen
- *Slow motion milieuramp:* Ophoping van lekstromen in het milieu. Onwetendheid over effecten bepaalde stoffen. Vrije toegang nieuwe stoffen tot de markt.
- *Gezondheid niet meegenomen:* Milieuschade gezondheid onvoldoende in € (externe effecten niet in rekening gebracht)
- *Te weinig personeel*

Hoewel de transitie naar een duurzame en circulaire economie veel vraagt van de maatschappij, biedt het ook kansen. Denk aan nieuwe, circulaire businessmodellen waarmee we de internationale koploperpositie van Nederland verder kunnen uitbouwen en (financieel) verzilveren.

Daarnaast creëert een duurzame en circulaire economie meerwaarde op ecologisch, economisch en sociaal terrein: we dragen ermee bij aan het herstel van de aarde, door het menselijk en economisch handelen weer in balans te brengen.

Dit gevoel van 'betekenis geven' inspireert en leidt tot grotere sociale verbondenheid tussen mensen. Overheden kunnen zorgen voor een bloeiende regionale economie door regionale ketens te versterken en innovaties verder aan te jagen. Ambachten worden weer meer gewaardeerd, er wordt geïnvesteerd in kwalitatief goede medewerkers en banen en arbeid wordt meer beloond. En burgers kunnen wonen in een fijne leefomgeving, zonder zwerfafval en schadelijke stoffen.

In een circulaire economie zijn vrijwel alleen herbruikbare en hernieuwbare grondstoffen in omloop. Of meer algemeen beschikbare grondstoffen met een lagere milieudruk, zoals natrium, kalium en calcium. Nagenoeg alles wat mensen afdanken wordt opnieuw gebruikt – er is dus bijna geen afval meer dat moet worden verbrand of gestort. De economie is hiermee niet meer afhankelijk van de winning of import van primaire grondstoffen, maar van het waardebehoud van grondstoffen en de ecosysteemdiensten. Doordat in een circulaire economie alle grondstoffen opnieuw worden gebruikt of hoogwaardig gerecycled, is er veel minder energie en water nodig voor het winnen van nieuwe grondstoffen. Materialen en productonderdelen maken op basis van recycling vergt meestal minder energie dan produceren met primaire grondstoffen.”

Voorgelegde
streefbeeld

Streefbeeld – Reacties & Dialoog

Duurzame, Circulaire Economie

Wat is je bijgebleven? (essentie)

- ‘betekenis geven’
- Focus leek (in het begin) veel op de euro’s. Van ‘het moet wel leuk blijven’ naar ‘kleinschalig en ambachten’

Wat miste je?

- Urgentie. Waarom doen we dit? Waarom willen we dit?
- Groen, hernieuwbaar en biobased
- De kwaliteit van het leven, niet alleen kwaliteit van leven. Kwaliteit van de leefomgeving
- Van bezit naar gebruik
- Circulair produceren kost ook energie
- Economie, circulaire verdienmodellen
- Internationale perspectief (geglocaliseerde ketens, Nederland als handel land)
- Wat doen we in die nieuwe duurzame, circulaire economie? Beschrijving van het gedrag dat consumenten en bedrijven tentoonspreiden. (Moeten we consumenten niet ‘burgers’ of ‘deelnemers’ noemen?) Wat zijn gemeenschappelijke waardes?
- Wat doen we niet meer?

Wat viel verder op?

- Natrium, kalium en calcium zijn geen grondstoffen, maar elementen
- Starten met het woord ‘hoewel’ is een gemiste kans. Maak de tekst wervend. ‘Duurzame, circulaire economie is onze grootste en misschien enige kans’
- Tekst voelt zalvend of kabbelend. Ambtelijk. Lijdende voorwerpen
- Laatste twee zinnen kloppen niet

Resultaten uit de enquête vooraf

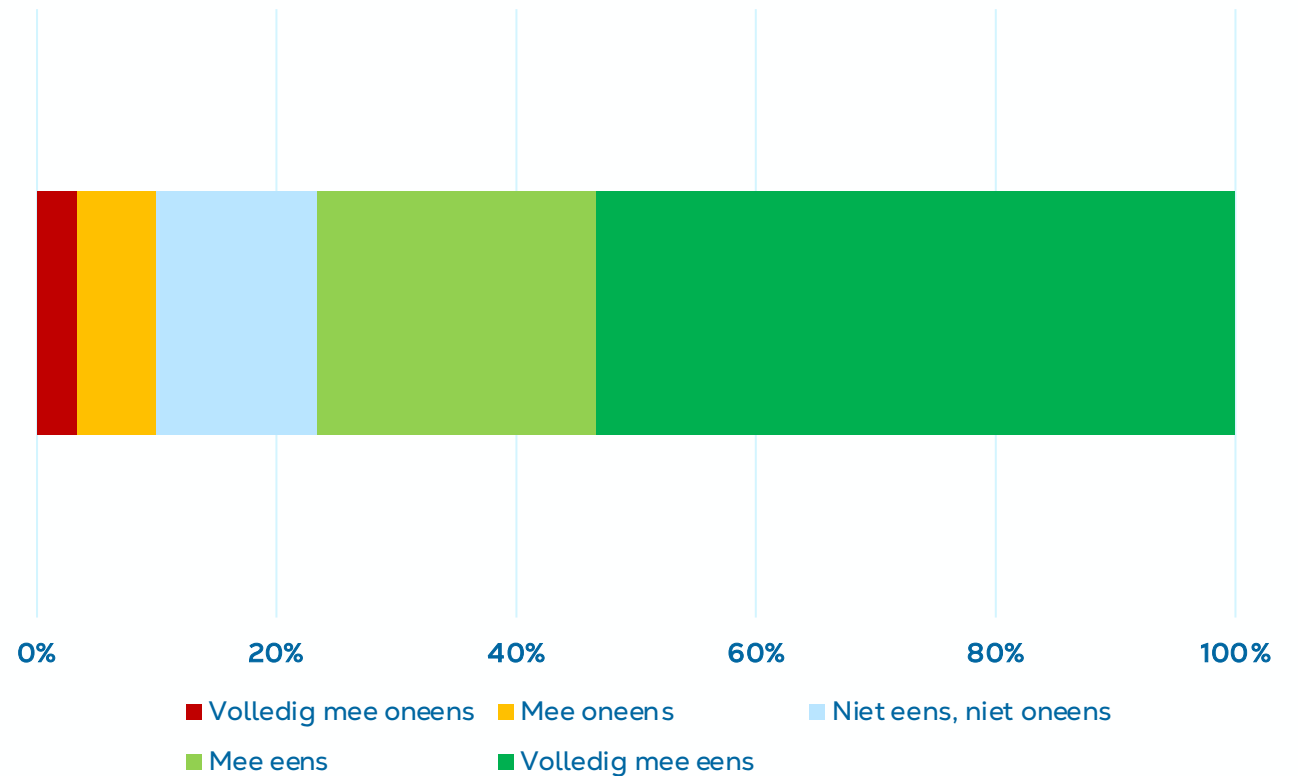
Appendix

Respondenten willen meer aandacht voor milieu

Stelling: 'Milieubeleid in Nederland verdient meer aandacht' (n=30)

Reacties respondenten

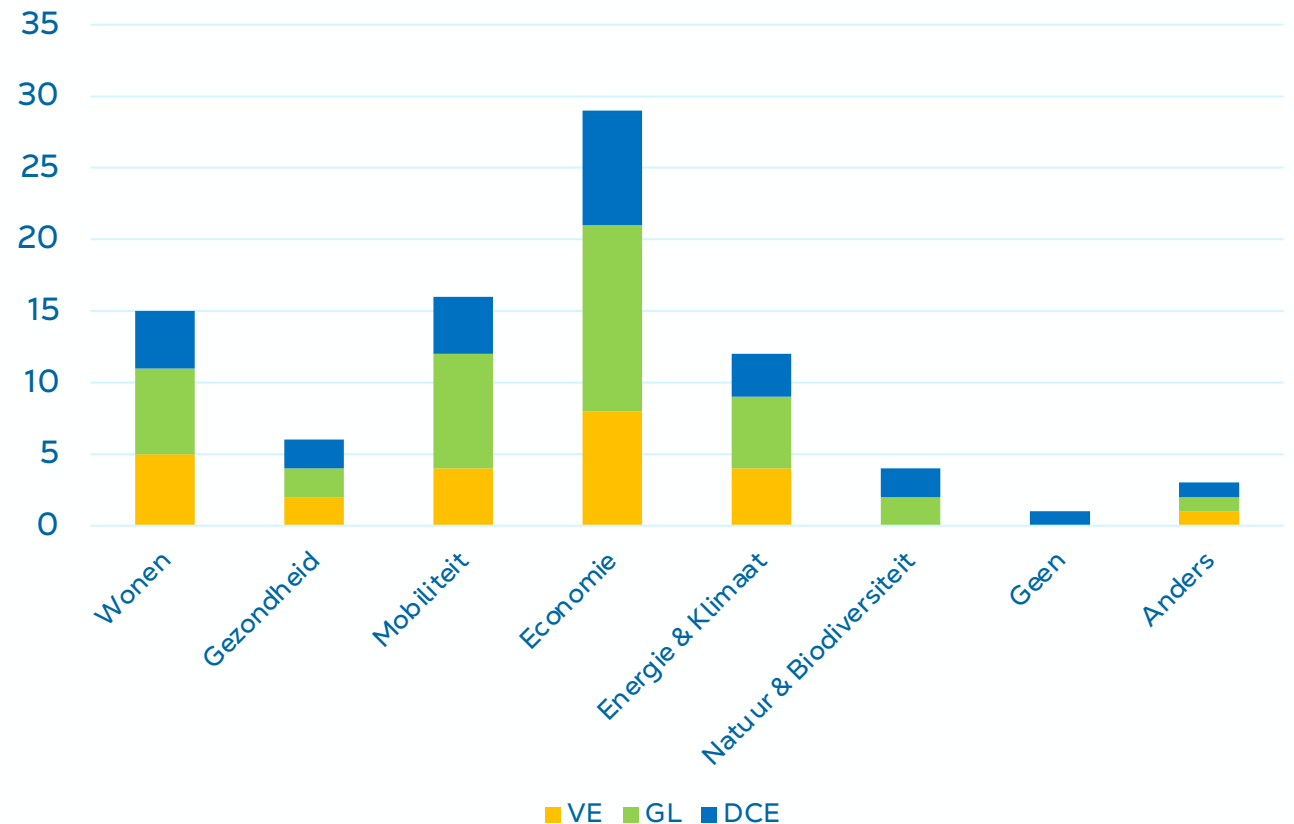
- *“Omdat milieubeleid - evenals beleid op het gebied van veiligheid en gezondheid - de laatste 22 jaar steeds meer ondergeschikt is gemaakt aan andere belangen, met name economische.”*
- *“Nu veel aandacht vooral voor klimaat, en minder aandacht voor milieuproblemen die ook urgent zijn.”*
- *“We slagen er niet om deze transities echt op gang te brengen”*

Men voelt een afweging economie vs. milieu

'Milieubeleid kan soms botsen met andere dossiers en opgaven. Met welke onderwerpen denkt u dat dit het sterkste het geval is?'

- *“Milieubeleid kan met de meeste dossiers botsen, de kunst is om het beleid zo te maken dat het kansen voor beide dossiers biedt.”*
- *“[Bijvoorbeeld een] chemische fabriek zorgt voor uitstoot, [maar] geeft ook werk. Wel[k] belang gaat dan voor. We hebben woningnood maar ook stikstofprobleem, dilemma's”*
- *“Verstedelijking icm toename bevolking en economische activiteiten zorgen voor toenemende spanning in leefomgeving”*

De streefbeelden worden breed onderschreven

Onderschrijft u het streefbeeld van het NMP?

Vitale Ecosystemen

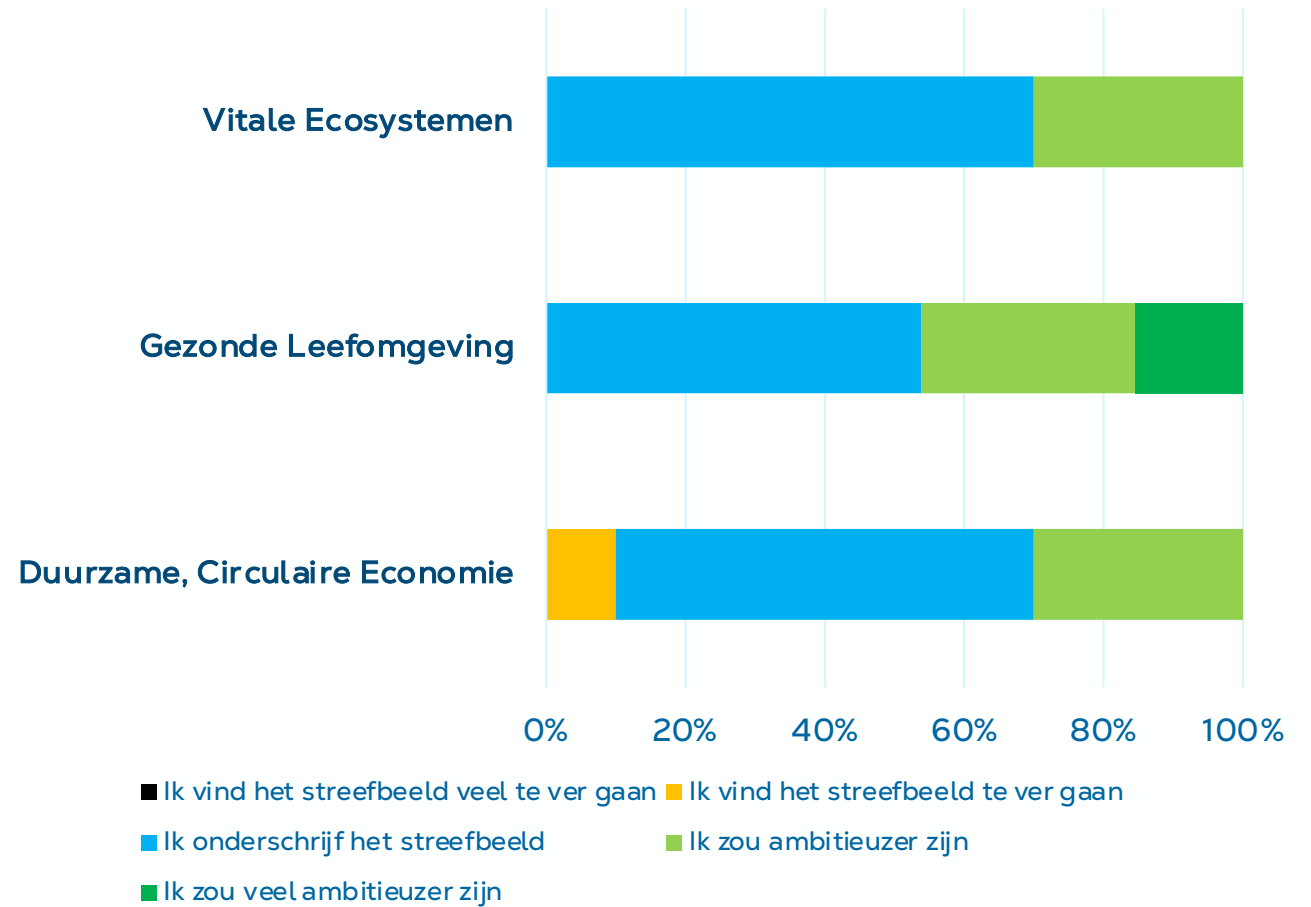
- *“Concrete doelen opstellen voor de verschillende deelaspecten en samenhang bewaken met andere transitie. Meer aandacht voor burger/consument als schakel in de keten.”*

Gezonde Leefomgeving

- *“Herzien van de streefdatum naar 2030. Duidelijkheid dat het om non-toxic circulaire economy gaat.”*

Duurzame, Circulaire Economie

- *“Aan het streefbeeld zou ik niet zozeer iets wijzigen. Ik zou wel met meer concrete stappen komen om deze streefbeelden te halen.”*

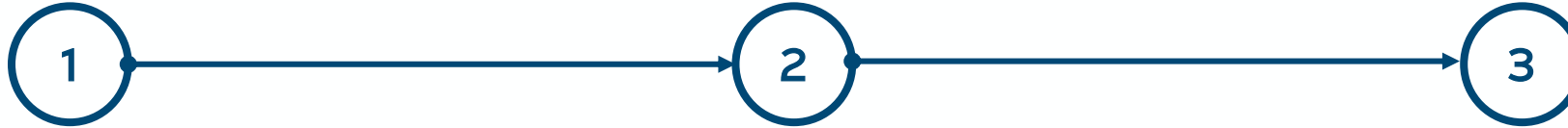

Overzicht informele participatieproces

The background features a large, dark blue, angular shape that resembles a stylized mountain range or a jagged arrow pointing downwards and to the right. This shape is set against a lighter blue background. The overall aesthetic is modern and minimalist.

Het informele participatietraject van het NMP kent drie fases

Nov '22 – jan '23

Themasessies

Ophalen van visies en ideeën, afwegingen van doelen en maatregelen, bij belanghebbenden

Feb '23 – apr '23

Participatieve Waarde Evaluatie

Online raadpleging onder Nederlanders over de belangrijkste beleidsdilemma's binnen het NMP.

De themasessies leveren belangrijke informatie op voor het ontwerp van de raadpleging

Mei '23

Integratiesessies

De themasessies en de PWE leveren handelingsperspectieven op voor het milieubeleid

Maar er zullen ook een aantal knopen moeten worden doorgehakt

Belanghebbenden denken creatief mee over koppelkansen of juist over waar maatregelen elkaar in de weg zitten

Het NMP wordt **bé**ter met stakeholders

Doelen van het participatietraject

- 1 We maken een narratief over milieubeleid dat de samenleving herkent
- 2 We identificeren en prioriteren concrete acties voor milieubeleid
- 3 We leren over de positie van milieubeleid t.o.v. andere dossiers
- 4 We leren van elkaar

